

Vybrané postrehy členky súdnej rady

Bývalá ministerka spravodlivosti Mária Kolíková presadila v prvom roku svojho úradovania viaceré zmeny v justícii, z ktorých niektoré Ústavný súd SR vyhlásil za protiústavné.¹

Podľa životopisu Márie Kolíkovej mala táto istý čas svojho profesného života vyučovať aj na katedre ústavného práva. Predpokladám, že pri realizácii zmien bola obklopená teamom expertov na ústavné právo. Fakt je ten, že pokiaľ by zmenu realizovala so zainteresovanými subjektami rešpektujúc európske štandardy a odbornú diskusiu, k právnej blamáži pred ústavným súdom by nemuselo dôjsť.

V januári 2023 predložil predseda súdnej rady návrh stanoviska ku konaniu na ústavnom súde, ktoré sa týkalo práve súladnosti prijatých zmien s ústavou. Podľa uvedeného návrhu stanoviska predsedu súdnej rady návrhu podanému na ústavný súd nemalo byť vyhovené. Z obsahu tohto stanoviska vyplývali viaceré obhajobné argumenty prijatej právnej úpravy.

Vďaka návrhu troch členiek súdnej rady (Marcely Kosovej, Ayše Pružinec Eren a môjmu) na presadenie transparentnosti, sú od decembra 2022 výsledky hlasovania členov súdnej rady zverejnené. Vďaka tomuto vieme, kto hlasoval za vyššie uvedené predložené stanovisko predsedu súdnej rady. Jedná sa o týchto členov súdnej rady – Elena Berthotyová, Katarína Javorčíková, Andrej Majerník, Ján Mazák, Lajos Mészáros. Ich slobodu na právny názor realizovali vyššie uvedeným spôsobom, pričom prípadné zodpovednostné vzťahy za nesprávnosť právneho názoru neexistujú resp. nie sú mi známe.²

Úlohu súdnej rady v časoch zmien v justícii definovala Lisabonská deklarácia z r. 2018, v zmysle ktorej (bod 2 a 3) by súdne rady mali iniciovať a viesť proces pozitívnej zmeny s cieľom posilniť nezávislú, zodpovednú a kvalitnú justíciu a tak by súdne moci optimalizovali včasnú, nestrannú a efektívne zabezpečenie spravodlivosti v prospech všetkých. Existujú dva aspekty: prvý, vnútorný, v zmysle zaangažovania všetkých zúčastnených strán a druhý, vonkajší, v zmysle vzťahu súdnej moci s ostatnými zložkami štátnej moci a v zmysle posilňovania úlohy súdnej moci v štáte. K prvému aspektu, kľúčom k premene akejkoľvek iniciatívy na úspech je zabezpečiť, aby všetky zúčastnené strany boli prítomné počas procesu zmeny a preto by mali súdne rady povzbudiť všetky zúčastnené strany (najmä sudcov) nielen jednoducho zmeny prijať, ale aby zmeny pozitívne prijali tým, že ich motivujú podporiť zmenu akýmkoľvek spôsobom. **V tomto zmysle by súdne rady mali pôsobiť ako „most“ medzi sudcami a výkonnou mocou vo vzťahu k navrhovaným reformám a to tak, aby zabezpečili, že názor sudcov na reformy bude známy a že nebudú prijaté také reformy, pri ktorých sa nedostatočne zohľadní ich vplyv na sudcov. Súdne rady by mali rovnako aktívne povzbudzovať sudcov k prejavu ich názorov na to, aké reformy sú potrebné, sprostredkovať tieto názory výkonnej moci a upovedomiť výkonnú moc, že súdnictvo potrebuje zmeny.**³

¹ <https://www.teraz.sk/slovensko/us-niektore-zmeny-v-suvistlosti-s-ref/762748-clanok.html>

² <https://zasadnutia.sudnarada.sk/data/att/12265.pdf>

³ https://www.sudnarada.gov.sk/data/files/949_lisabonska-deklaracia.pdf?csrt=6894583164119260152

K názornej ukážke, ako súdna rada podporovala a aktívne povzbudzovala sudcov k prejavu ich názorov na to, aké reformy sú potrebné, nemusíme chodiť ďaleko. Postačí analyzovať slobodu prejavu predsedu súdnej rady v bodoch, ktoré boli podkladom pre jeho odvolanie. Takto realizovanú slobodu prejavu podporili svojimi hlasmi traja členovia súdnej rady – Lucia Berdisová, Tomáš Gábriš a Andrej Majerník, ktorí hlasovali proti návrhu na odvolanie predsedu súdnej rady.

K slobode prejavu osôb kritických k spôsobu realizácie reformy tzv. súdnej mapy sa vcelku jednoznačne postavila aj bývalá ministerka Mária Kolíková, ktorá okrem iného uviedla, že súdnej mape sa bránia aj skorumpovaní sudcovia. Okrem skorumpovaných sudcov vytvorila aj skupinu lenivých sudcov a sudcov bažiacich po prestíži. Súdna rada a ani jej predseda sa necítili nijak zvlášť vyrušení takýmto vyjadrením, ktoré neodsúdili, a teda úlohu „byť mostom“ medzi výkonnou mocou a sudcami si vysvetlili po svojom. V januári 2021 bol doručený súdnej rady otvorený list sudcov k pripravovanej reforme súdnej mapy, ktorý podpísala zhruba štvrtina sudcov, a ani tento podklad nebol dostatočne spôsobilý vyvolať otázky odborného charakteru a „vrásky“ na čele predsedu a vtedajšieho podpredsedu súdnej rady. Už vtedy sa sudcovia dožadovali súdnej rady ako „mosta.“

Paralelne s týmto javom sa začal rozvíjať ďalší trend, a tým bola snaha o verejné potrestanie, dehonestovanie osôb sudcov, ktorí sa verejne kriticky s odbornými argumentami postavili k navrhovaným zmenám. O verejné hodnotenie týchto sudcov sa postaral nielen sám predseda súdnej rady, ale aj tí členovia súdnej rady, ktorí mali k bývalej ministerke spravodlivosti ideovo blízko. Úloha súdnej rady podporiť aj kritických sudcov v prejavovaní ich názorov zostala podľa môjho názoru nesplnená

Po voľbách do súdnej rady v apríli 2022 a nástupe nových členov súdnej rady bol vyššie uvedený trend dotiahnutý do dokonalosti. Tlačové oddelenie súdnej rady začalo navonok voči verejnosti fungovať na princípe PR agentúry. Jednalo sa predovšetkým o PR predsedu súdnej rady a vybraných, jemu blízkych, členov súdnej rady. Dovnútra, k sudcom, fungovalo a stále funguje tlačové oddelenie súdnej rady ako oddelenie propagandy.

Vysvetlím na názornom príklade fungovanie PR agentúry za štátne peniaze – dňa 21.marca 2023 bola zverejnená tlačová správa o tom, že na pozvanie Projektového tímu Katedry politológie na Filozofickej fakulte UK v Bratislave sa členka súdnej rady Lucia Berdisová, člen súdnej rady Andrej Majerník a predseda súdnej rady Ján Mazák zúčastnili 21. marca 2023 na Okrúhľom stole o posudzovaní integrity a etických štandardov pri výbere sudcov a sudkýň.⁴

Uvedeného stretnutia sa však zúčastnili vyššie uvedené osoby nie ako zástupcovia súdnej rady, nie ako osoby zvolené za súdnu radu, ale ako fyzické osoby – právnici. Z uvedeného stretnutia nám, ostatným členom súdnej rady, nebol predložený žiaden zápis, a nebol z neho žiaden priamy dopad alebo úžitok pre fungovanie súdnictva alebo súdnej rady. Žiaden nápad, postreh. Napriek tomu tlačová správa informuje o uvedenom stretnutí spôsobom spôsobilým zaviesť verejnosť ohľadom zástupcov súdnej rady a efektu pre súdnu radu a súdnictvo.

⁴<https://www.sudnarada.gov.sk/clenka-a-clenovia-sudnej-rady-slovenskej-republiky-na-okruhlo-m-stole-o-posudzovani-integrity-a-eticky-ch-standardov-pri-vybere-sudcov-a-sudkyn-filozoficka-fakulta-uk-bratislava-21marec-2023/?csrt=6894583164119260152>

Taktiež je vhodné poukázať na tlačové správy, ktoré rozdielne pristupujú k prezentácii nových členov súdnej rady – postačí si porovnať verejnú prezentáciu členov súdnej rady menovaných prezidentkou SR s prezentáciou nových členov súdnej rady menovaných aktuálnou vládou.

Vo vzťahu dovnútra justície nastal jav, ktorý bol aj predmetom rokovania o odvolaní predsedu Jána Mazáka, a síce, že monitoring súdnej rady, ktorý zabezpečuje výber tlačových správ, rozhovorov, komentárov pre sudcov, neobsahoval vyjadrenia a vystúpenia v médiách kritikov navrhovaných zmien. Jednoducho tieto názory boli vypnuté a neboli sprostredkované sudcom, t.j. voličom zástupcov v súdnej rade. Naproti tomu názory politických nominantov v súdnej rade sa vždy v monitoringu nachádzali a na popredných miestach.

Na základe vyššie uvedeného som prišla k záveru, že na pôde súdnej rady pod vedením predsedu súdnej rady Jána Mazáka došlo ku kastovaniu členov súdnej rady a kastovaniu sudcov, a to v závislosti od toho, aký právny názor mali na realizované zmeny v predpisoch týkajúcich sa fungovania súdnictva.

Javí sa mi, že výrazové prostriedky ako metafora, prirovnanie, hyperbola sú povolenými výrazovými prostriedkami, len pokiaľ ich používa predseda súdnej rady (viď porovnanie sudcov realizujúcich slobodu prejavu ku koronavírusu).⁵ Právne názory sú povolené, len ak ich realizuje predseda súdnej rady, nie člen súdnej rady – kritik.

Čelila som kritike za použitie výrazu „marionety,“ ktorý bol použitý v nadväznosti na to, že Mária Kolíková zbavila súdnu radu nezávislosti a v nadväznosti na podľa môjho názoru premotivované tlačové vyhlásenia mediálne aktívnych politických nominantov v súdnej rade, ktorými promovali kroky výkonnej moci. Iróniou osudu je, že osoby, ktoré ma za toto vyjadrenie kritizovali, sami pocítili dôsledky uvedenej právnej úpravy, keď protestujúc sa obrátili na ústavný súd, aby ich ochránil pred tou justičnou politikou, ktorú zastupovali a vehementne bránili na pôde súdnej rady.

Vo vzťahu k právnemu názoru som čelila kritike napr. za publikovanie kritických právnych názorov počas pandémie o neexistencii účinného súdneho prieskumu protipandemických opatrení. Uviedla som, že možno znepokojene konštatovať, že pri neexistencii účinného súdneho prieskumu zákonnosti protipandemických opatrení, v dôsledku ktorých dochádza k zásahom do práv a slobôd jednotlivca alebo skupiny jednotlivcov, nie je za súčasného legislatívneho stavu v slovenských pomeroch systém bŕzd a protiváh v núdzovom stave funkčný tak ako by mal byť, a tak ako to predpokladá Benátska komisia. K jeho sfunkčneniu bolo potrebné vykonať naliehavé legislatívne zmeny, ktorých vykonanie sa malo stať už pred rokom (zverejnené 11.mája 2021) prioritou rezortu spravodlivosti Slovenskej republiky a vlády Slovenskej republiky.⁶

⁵ <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/570955-mazak-zautocil-na-vyzvu-sudcov-prazdne-slova-mizerne-fakty-a-nekritickost/>

⁶ <https://www.pravnelisty.sk/clanky/a963-je-za-platneho-pravneho-stavu-na-slovensku-zabezpecena-ucinna-kontrola-zakonnosti-pandemickych-opatreni> <https://www.noviny.sk/609719-justicia-pandemicky-zakon-podla-pravnikov-musi-zahrnat-ucinny-sudny-prieskum-zakonnosti-prijatych-opatreni> <https://www.legalis.sk/sk/casopis/zo-sudnej-praxe/ucinny-sudny-prieskum-protipandemickych-opatreni-v-kontexte-porovnania-rozhodovacej-cinnosti-spravnych-sudov-vo-francuzskej-republike-a-v-slovenskej-republike.m-2477.html>

A ako rozhodol Súdny dvor vo veci C-128/22 | NORDIC INFO dňa 5.decembra 2023? Súdny dvor spresnil, že členský štát môže v boji proti pandémie, akou je pandémia Covid-19, zakázať iné než nevyhnutné cesty do iných členských štátov alebo z nich, ktoré sú klasifikované ako „červené zóny“. Môže tiež požadovať, aby sa osoby, ktoré vstupujú na jeho územie, podrobili skriningovému testovaniu a dodržali karanténu. Tieto opatrenia, ktoré obmedzujú voľný pohyb v rámci Európskej únie, môžu byť stanovené všeobecne záväzným právnym predpisom. Takáto právna úprava však musí byť odôvodnená a musí obsahovať jasné a presné pravidlá, ktorých **uplatnenie musí byť pre občanov predvídateľné**. Musí byť tiež nediskriminačná a **napadnuteľná v rámci súdneho alebo správneho opravného prostriedku**. Okrem toho takéto obmedzenia voľného pohybu musia byť v súlade so zásadou proporcionality. Musia byť teda vhodné na dosiahnutie sledovaného cieľa verejného zdravia, musia byť obmedzené na to, čo je striktné nevyhnutné, a nesmú byť neprimerané tomuto cieľu, čo znamená najmä zväžiť dôležitosť cieľa a závažnosť zásahu do práv a slobôd dotknutých osôb.⁷

Záver venujem zamysleniu nad komunikačnými technikami, ktoré používajú niektorí členovia súdnej rady. Na príklade verejnej komunikácie člena súdnej rady Andreja Majerníka, môžeme zistiť, čo je transakčná analýza a hodnotiaci úsudok bez dostatočného skutkového základu. Dňa 12.decembra 2023 kolega Andrej Majerník sa pri vypočutí k bodu programu sudcovskej spôsobilosti prihovril sudcovským zástupcom v súdnej rade použijúc nasledovné výrazy (zvukový záznam, 5 hod. 14 min., 04 sek.) v kontexte hodnotenia realizácie slobody prejavu: „Ja tu sedím, ja nie som sudca, ja sa na vás pozerám každé zasadnutia a rozmýšľam, komu by som sa vám zveril, aby ste o mne rozhodovali“.

Podľa teórie transakčnej analýzy sú v osobnosti človeka prítomné tri základné stavy osobnosti. Autor teórie, profesor Eric Berne, ich nazval ako stavy ega - dieťa, rodič a dospelý. Transakčná analýza komunikácie skúma zapojenie jednotlivých stavov ega do procesu komunikácie. Stav ega "rodič" v komunikácii môže byť v pozícii „rodič karhajúci“ alebo „rodič podporný“. „Rodič karhajúci“ v komunikácii kritizuje, opravuje, trestá, napomína, zhadzuje. Pretláča v komunikácii svoju pozíciu „ja som ten, ktorý ako rodič hodnotí a ja som ten, ktorý je v poriadku“ voči ostatným „ty, voči ktorému vystupujem ako kritický rodič k dieťaťu, nie si v poriadku.“ Takýto štýl komunikácie nie je zdravým a efektívnym spôsobom komunikácie, nakoľko vychádza z popierania rovnakého postavenia komunikujúcich osôb. Podľa môjho názoru kolega Andrej Majerník, okrem toho, že použil hodnotiaci úsudok bez dostatočného skutkového základu, navyše úplne mimo výkonu svojho mandátu, do ktorého nepatrí hodnotiť sudcovských zástupcov v súdnej rade (na hodnotenie máme hodnotiace komisie), skĺzol do komunikačnej role karhajúceho rodiča. Túto komunikačnú rolu si častokrát osvojuje aj predseda súdnej rady. Podľa môjho názoru práve komunikačné zlozvyky predsedu súdnej rady v manažovaní organizácie súdnej rady sú zdrojom konfliktov na zasadnutiach. Keď riadi zasadnutie podpredseda súdnej rady, je atmosféra na zasadnutí pokojnejšia a pracovnejšia. V komunikácii sú žiadané na účely konštruktívnej debaty nasledovné „konštalácie“ postavenia partnerov – podporný rodič, dospelý, spontánne dieťa. Vo všetkých týchto troch prípadoch totiž nedochádza k manipulácii, ale k zdravej vyrovnanej debate, kedy žiaden z účastníkov nemá potrebu „sa pretláčať“ a vyvolávať v ostatných pocit viny, hanby a pocit potreby získania ocenenia od „karhajúceho rodiča“. V praktickom živote člena súdnej rady je často náročné rozoznať, kedy nechať manipulátora hrať jeho komunikačné hry a sústrediť sa predovšetkým

⁷ <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2023-12/cp230185sk.pdf>

na vecné riešenie bodu programu, a kedy je naopak žiadúce ozvať sa. Formát súdnej rady s jeho pravidlami o rokovacom poriadku dáva len limitované možnosti na vybalansovanie komunikačnej pozície. V mojom prípade je pomer tichého sledovania manipulatívnej zakázanej rétoriky k pomeru ozvania sa s potrebou korekcie tak pol na pol. Pre úplnosť dodávam, že informácie týkajúce sa transakčnej analýzy som čerpala zo vzdelania Justičnej akadémie s názvom Ako efektívne riešiť konflikty a brániť sa manipulácii (Konflikt intrapersonálny, interpersonálny a skupinový. Včasné rozpoznanie konfliktných situácií. Od konfliktu ku kríze. Efektívne riešenie konfliktov. Rozpoznanie manipulácie. Typy manipulátorov. Zakázaná rétorika. Obrana a ochrana pred manipuláciou.)

V Bratislave, dňa 28.decembra 2023

Dana Jelinková Dudzíková